

Shakespeare sempre es repetia. El que no deu contemplar Boadella és que qualsevol text de Shakespeare ofereix la possibilitat de reinterpretar-lo constantment i que ha permès, a directors com Chereau i Strehler, realitzar un teatre modern, arriscat, novedós i personal.

Definida la seva opció teatral, el bufó del rei va decidir, recentment, constituir el Teatre Nacional de Catalunya. Per tal de desmarcar-se de la política cultural de l'administració i manifestar la seva voluntat de crear un teatre al marge de l'aixopluc institucional, Boadella no dubta en assumir un discurs de ressonàncies «convergens» i refereix la iniciativa privada com única forma de creació lliure. Com a mínim, resulta curiós. D'altra banda, poc abans del «cop d'estat de Boadella», nou grups professionals de teatre de les comarques gironines es reuneixen en el col·lectiu ACME —Plataforma de treballadors de l'espectacle— i critiquen durament l'administració —sigui l'Ajuntament, la Diputació o la Generalitat— pel seu descuit pel que fa al teatre i, extensivament, pel seu menyspreu en relació amb la cultura. No els falta raó, perquè se sol notar que bona part de les propostes culturals de les diverses

administracions tendeixen a l'auto-promoció o es revelen com operacions de prestigi. El que passa, però, és que no es limiten a criticar la política cultural de les institucions. Demanen que canviï i sol·liciten el seu ajut. Hom podria pensar que, una vegada han remarcat el seu tarannà crític, accepten que la seva única sortida és convertir-se en funcionaris del regne. Perquè és dubtós que l'administració s'ajusti a les seves propostes i no demani una torna. El poder mai dóna suport en va.

Sense els recursos d'una companyia com la que dirigeix Albert Boadella i d'altres que es poden permetre «fer botifarra» a l'administració, els grups gironins es mouen en la paradoxa. Entre la crítica a les institucions i una certa dependència d'aquestes per poder sobreviure en unes condicions materialment dignes. A vegades s'hi resisteixen i es manifesten agosarats «en voler incidir i actuar decididament en el teixit social», quan possiblement han oblidat que la seva raó d'ésser com a còmics potser està en filtrar-se en les escletxes del regne i canviar-se de vestit per a què un «Hamlet» posi el dit en la llaga de cadascun. En la humilitat es pot recuperar la força i el sentit.

IMMA MERINO

Pere Coromines o la passió de viure

Fa cinquanta anys moria a Buenos Aires, exiliat, Pere Coromines i Montanya polític i escriptor polifacètic, que va viure estretament lligat als esdeveniments més representatius de la Catalunya del seu temps.

El jove Coromines, estudiant de dret, pertany al corrent anarquitzant del Modernisme finisecular que es planteja vivament la contradicció entre el medi burgès d'on procedeix i l'ideal obrerista que l'empeny. D'aquí l'intens activisme cultural que Coromines dugué a terme, amb interminables conferències al Centre de Carreters, on s'estudiaven i es debatien tots els ets i uts del pensament social més avançat, a vegades fins a la matinada. Són els anys de la seva participació en l'Agrupació Foc Nou, que inaugura les seves activitats amb la representació de *Espectres*, d'Ibsen, traduïda per Fabra. És el temps de la

seva vinculació a *Ciencia Social*, revista de tendència anarquista, en la qual col·labora activament Miguel de Unamuno.

El 1896 es produí un fet que sotragà Barcelona i, molt directament, la personalitat de Pere Coromines: una bomba sembrà la mort al pas de la processó de corpus. La repressió fou contundent. Molts sospitosos d'activisme anarquista varen ser detinguts. D'altres, per haver escrit i divulgat idees afins, van patir la mateixa sort. Pere Coromines va ser detingut i inculpat al famós Procés de Montjuïc. Tanmateix, malgrat haver-li estat demanada la pena de mort, la condemna va ser de vuit anys de presó. Amb tot, deu mesos després li era commutada per l'exili a Hendaia, on partí acompanyat per la seva mare. Indultat per Sagasta, torna i s'estableix

al poble empordanès de Llers, prop d'on havien nascut els seus pares. Són mesos de relaxament, meditació i treball, que alterna amb estades a Torroella de Fluvià, on redacta bona part de *Les gràcies de l'Empordà* i *Les presons imaginàries* (1899), autobiografia novel·lada de gran valor documental per refer amb detall el desenvolupament del Procés de Montjuïc i el joc d'arbitrarietats que s'hi van produir. Encoratjat per Unamuno, es trasllada a Madrid, on fa el doctorat en dret. Des d'allà, organitza una activa campanya per obligar el govern a una revisió del Procés, amb mítings i articles publicats a *Vida nueva* i *El Progreso*, fundat per Alejandro Lerroux.

El 1903 és cridat per l'Ajuntament de Barcelona per fer-se càrrec de la secció de Finances, gràcies als vots dels catalanistes de dretes i esquerres. S'enceta l'etapa d'economista prestigiós que comença reordenant la hisenda municipal. Membre fundador de l'Institut d'Estudis Catalans (1907), reprèn la seva activitat literària, ara com a assagista, amb *LA VIDA AUSTERA* (1908), on, amb paraules de Domènec Guansé, predica «una mena de santedat laica», basada en un humanisme militant, que passa per l'austeritat i el sacrifici. Paral·lelament, reprèn l'activitat política dins la Unió Federal Nacionalista Republicana. Director de *El Poble català*, fa amistat amb l'escriptor figuerenc Josep Pous i Pagès, també resident a Barcelona. És elegit regidor de l'Ajuntament (1909) i, al cap d'un any, diputat a Corts. Publica el dietari en vers i prosa *Les hores d'amor serenes*. Del seu treball com a economista i polític quedava, a més, un ambició pressupost de Cultura, de sentit profundament social, que havia redactat per ser aprovat per l'Ajuntament barceloní i que, a última hora, va ser vetat per l'alcalde conservador Domènec Sanllehy; i les gestions per salvaguardar el patrimoni artístic religiós durant els fets de la Setmana Tràgica.

Davant les eleccions de 1914, Pere Coromines, home de caràcter independent, pacta, des del seu lloc de dirigent de la UFNR i desoïnt altres veus, amb els radicals de Lerroux en el famós Pacte de Sant Gervasi: era la signatura de la seva derrota. Es retira per segona vegada de l'activitat política, reprèn el seu despatx d'advocat i inicia un llarg itinerari per Castella, que generarà dos llibres més: *Por Castilla adentro* (1930) i *El sentimiento de la riqueza en Castilla* (1917), on desenvolupa el tema de la seva tesi doctoral. S'inicia, doncs, una nova etapa en l'obra de Coromines, que

Pere Coromines, escriptor prolífic i polític conseqüent, moria exiliat a Buenos Aires el desembre de 1939.

serà molt fructífera quantitativament i qualitativament, a cavall de l'assaig polític i la creació literària. *Elogi de la civilització catalana* (1921) —de ressons noucentistes— i la trilogia *Les dites i facècies de l'estrenu filantrop en Tomàs de Bajalta* (1925-1934) són alguns dels títols més celebrats.

El 1928, havent estat elegit president de l'ateneu Barcelonès, orienta el seu retorn a la política. Amb la proclamació de la República, esdevé diputat per ERC i participa activament en la comissió redactora de l'Estatut pel que fa a l'àmbit econòmic i té un paper primordial en la negociació dels traspassos. El 1933 és nomenat conseller de Justícia i el 1936 és reeligit diputat amb el Front Popular. Essent comissari general de Museus, realitzà, amb Ventura Gassol, moltes gestions arriscades i compromeses en defensa del patrimoni artístic religiós, semblantment a com havia actuat durant els fets de la Setmana Tràgica, gairebé trenta anys abans.

Exiliat a l'Argentina, moria a Buenos Aires un vespre de desembre de 1939. Deixava una ingent obra política, literària i científica; un microcosmos divers i polièdric que, cinquanta anys després, resta en bona part per estudiar, malgrat que, des de 1972, disposem de l'edició de la seva obra completa. Darrera de l'intel·lectual, del ciutadà compromès, s'hi perfila la dimensió d'un home que, amb paraules del seu amic Pous i Pagès, «estimava furiosament la vida».

JORDI PLA